

CRITERIS I PROPOSTES PER A LA PARTICIPACIÓ CIUTADANA DE L'AGENDA 21 DE BARCELONA

Equip d'Anàlisi Política
Universitat Autònoma de Barcelona

[A G E N D A 2 1 B C N]

Ajuntament de Barcelona
Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat

3

DOCUMENTS

AGENDA 21 DE BARCELONA: CRITERIS I PROPOSTES PER A LA PARTICIPACIÓ CIUTADANA

Equip d'Anàlisi Política
Universitat Autònoma de Barcelona

Novembre de 2000

**Agenda 21 de Barcelona:
criteris i propostes per a la participació ciutadana**

Autors:

Joan Font i Ricard Gomà (Equip d'Anàlisi Política)
Departament de Ciència Política i Dret Públic (UAB)

©Ajuntament de Barcelona
Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat

Barcelona, gener de 2001

Aquest document és fruit del conveni de col·laboració signat entre la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Ajuntament de Barcelona en matèria d'Agenda 21 de la ciutat.

PRESENTACIÓ

La ciutat de Barcelona està elaborant la seva Agenda 21, seguint les orientacions de la Cimera de Rio i complint el compromís adoptat en signar la Carta d'Aalborg. L'Agenda 21 és un pla estratègic a llarg termini que ens ha de permetre avançar, des de les comunitats locals, en un model de desenvolupament més sostenible.

La transició cap a un sistema de desenvolupament més sostenible només pot fer-se a partir de la participació i el compromís, individual i col·lectiu, de la ciutadania. Per això, el Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat –l'òrgan promotor de l'Agenda 21 de Barcelona– va decidir obrir un període de debat ciutadà que facilités la màxima participació possible d'entitats, col·lectius, institucions, grups i persones. En aquest procés de participació es posaran a informació i debat els documents de diagnosi i les propostes que han estat elaborades en el si del Consell, a partir del valuós treball de molts experts i entitats.

Per desenvolupar aquest procés de debat ciutadà, l'Ajuntament va establir un conveni de col·laboració amb l'Equip d'Anàlisi Política de la Universitat Autònoma de Barcelona. Fruit d'aquest conveni és el document que ara presentem i que ha estat adoptat pel Consell per guiar i orientar la fase de participació ciutadana. Es tracta d'un document que aporta elements conceptuals i teòrics al paper de la participació en els processos de construcció d'Agendes 21 i, a la vegada, situa pautes, fases i instruments per fer possible un procés d'aquestes característiques. El document ha merescut l'aprovació del Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat pel seu contingut i els seus plantejaments.

Sabem que aquests processos, en ciutats grans com ara Barcelona, tenen una gran complexitat. Però la voluntat, de l'Ajuntament i dels actors socials, és apostar per una Agenda 21 que generi la màxima adhesió i consens, i això només serà possible si facilitem la informació i la participació en la presa de decisions. Per això, des de l'Ajuntament de Barcelona posarem els recursos econòmics, materials i personals que ajudin a fer realitat aquesta voluntat.

IMMA MAYOL

Presidenta de la Comissió
de Sostenibilitat i Ecologia Urbana

Agenda 21 de Barcelona: criteris per a la participació ciutadana

I. EL CONTEXT: L'ENFORTIMENT LOCAL I PARTICIPATIU

La reflexió entorn de les estratègies de sostenibilitat local s'ha d'emmarcar en dues coordenades històriques d'evolució dels nostres governs municipals:

- En primer lloc, una de les tendències remarcables, al llarg de més de vint anys d'ajuntaments democràtics, ha estat la progressiva expansió de l'oferta de serveis, programes i polítiques municipals. Els ajuntaments han anat assumint responsabilitats d'acció en terrenys molt rellevants, i sovint ho han fet exercint rols estratègics.

A la pràctica, s'ha anat configurant una agenda local estructurada en un triple eix: el govern i la gestió del territori; el desenvolupament econòmic i l'ocupació; el benestar i la cohesió social. A aquest triangle s'ha incorporat recentment **el medi ambient com a quart pol macrosectorial, i el valor de la sostenibilitat com a principi amb vocació transversal**. Així doncs, tenim avui a Catalunya governs locals amb capacitat i legitimitat per dissenyar, a tall d'exemple, plans de regeneració urbana dels centres històrics, polítiques de nous jaciments d'ocupació, programes de lluita contra l'exclusió, projectes educatius de ciutat i estratègies de gestió sostenible de residus sòlids urbans.

Val a dir que tot això no és el fruit de cap conjuntura puntual. L'enfortiment dels governs locals presenta avui suports molt potents en alguns canvis estructurals: la transició del fordisme a l'economia del coneixement requereix models de desenvolupament endogen basats en l'activació dels capitals humans, socials i relacionals del territori; el canvi d'una societat de classes a una societat heterogènia requereix noves polítiques socials personalitzades i de proximitat; el pas d'un model urbanístic de creixement lineal i zonificat a un altre molt més complex requereix, entre d'altres, noves polítiques de sòl, habitatge i mobilitat; finalment, **la transició cap a una societat sostenible requereix polítiques locals clarament compromeses amb alternatives de gestió dels principals vectors ambientals (biodiversitat, aigua, energia, emissions, sorolls...)**.

- És en aquest escenari d'enfortiment programàtic local on emergeix la segona coordenada contextual: la repolitització de l'esfera local presenta una de les seves expressions més clares en la revigorització del debat i la praxi de la participació ciutadana, sobre la base de paràmetres fortament renovats.

I tampoc això és fruit de cap circumstància puntual. Al contrari, torna a reflectir tendències molt de fons. Novament a tall d'exemple, les certes polítiques i tècniques s'erosionen i el criteri expert es debilita com a formulador eficaç de respostes públiques; d'altra banda les noves estratègies d'identitat comunitària, forjades més en l'experiència que en la història, abonen nous processos d'acció col·lectiva de base primordialment local; generacions de ciutadans i ciutadanes joves, amb alts nivells de formació, poden ser reticents a fórmules de mobilització política o associativa tradicionals, però mostren un fort potencial d'implicació en l'espai públic per mitjà de fórmules innovadores i rupturistes...

En síntesi, la sostenibilitat local, com a discurs i com a pràctica, es desplega a Catalunya durant els anys noranta en un context interessant d'expansió dels valors polítics i democràtics de l'àmbit públic municipal.

2. LES AGENDES 21: PROCESSOS DE TRANSICIÓ CAP A LA SOSTENIBILITAT

Al llarg de les dècades d'or de l'economia industrial –entre els anys cinquanta i principis dels anys vuitanta– la capacitat d'acció pública dels governs democràtics europeus es va expandir a un ritme i amb una intensitat sense precedents: el desplegament de l'estat de benestar keynesià va conformar-ne l'eix vertebrador. Tanmateix, **en cap cas la qüestió mediambiental no es va incorporar de forma clara a l'agenda de govern. Tampoc les forces polítiques i socials progressistes no van situar la dimensió ambiental entre els seus eixos de mobilització.**

Ja durant els anys setanta es comença a desplegar amb força el coneixement científic i la sensibilitat social respecte de l'agressivitat ambiental inherent al model productivista predominant. Potser fins a la irrupció electoral dels verds alemanys, a principis dels anys vuitanta, no es pot parlar, en sentit estricte, d'un espai de caràcter polític articulad entorn dels problemes ecològics. De forma encara més recent, i al voltant de la noció central de desenvolupament sostenible, s'han anat construint els referents teòrics i conceptuals del discurs ecologista. Finalment, aquests referents i els valors subjacents, en interacció constant amb la dinàmica dels principals problemes ambientals, s'han anat transferint a l'àmbit de les polítiques públiques. **Avui podem ja identificar amb claredat, als països democràtics avançats, agendes ambientals àmplies i d'estructura complexa: l'estat postindustrial integra, amb concrecions desiguals, una dimensió ecològica, un espai públic per a la sostenibilitat.**

2.1 La dimensió local de la sostenibilitat: de la Conferència de Rio a la xarxa de municipis catalans

D'una banda l'enfortiment de les esferes polítiques locals, expressada en l'expansió i l'aprofundiment temàtic dels programes d'actuació municipal, i d'altra banda el desplegament de la dimensió ecològica de l'Estat han operat com a factors clau de context cap a l'emergència de les noves polítiques locals de medi ambient i sostenibilitat. En efecte, els governs locals dels països democràtics avançats, entre els quals figuren els de les principals ciutats de Catalunya, no han restat al marge de la construcció d'espais públics per a la sostenibilitat. Al contrari, la seva aportació ha estat i és força rellevant. Més enllà de tot un ventall de programes ambientals concrets, **l'acció pública local en l'àmbit de la sostenibilitat s'ha articulad entorn del model de les agendes 21 locals.**

L'Agenda 21 és un pla d'acció de Nacions Unides per al desenvolupament sostenible al segle XXI, aprovat l'any 1992 per 173 governs en la Conferència de Rio de Janeiro sobre Medi Ambient i Desenvolupament. El capítol 28 de l'Agenda 21 fa una crida explícita a totes les comunitats locals per crear les seves pròpies agendes 21 locals, posant ja sobre la taula la idea o força de consolidar la dimensió municipal de les polítiques ambientals com a peça indispensable de cara als objectius globals de sostenibilitat.

En el camí marcat per la Conferència de Rio, més de cent municipis europeus aproven a la ciutat danesa d'Aalborg, el 1994, la Carta de les Ciutats Europees vers la Sostenibilitat. Poc després, molts altres municipis s'adhereixen a la Carta d'Aalborg. Tots signen, el 1996, el Pla de Lisboa: de la Carta a l'Acció, on es concreten els principis operatius d'implantació de les agendes 21 locals i s'adquireixen els compromisos concrets d'elaboració d'aquestes. El Consell Internacional d'Iniciatives Locals per al Medi Ambient (ICLEI) dona suport en tot moment al disseny de les noves polítiques ambientals locals.

A Catalunya, el 1996 més de 100 municipis, liderats per la Diputació de Barcelona, avalen la Declaració de Manresa, per mitjà de la qual s'adopten els primers compromisos articulats cap a la sostenibilitat local. El 1997 més de 130 municipis catalans constitueixen la Xarxa de

Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat (XCPS). Mentrestant, l'Àrea de Medi Ambient de la Diputació de Barcelona ha dissenyat el Programa d'Auditories Ambientals Municipals i el Programa de Suport als Plans Locals per a la Sostenibilitat. Finalment, el 1998 els municipis costaners de Catalunya signen la Carta de Tossa de Mar cap a una Gestió Sostenible del Litoral, i el Govern de la Generalitat aprova el Programa de Foment de la Sostenibilitat a escala local. Actualment, al voltant de 120 municipis catalans es troben en estat avançat d'elaboració de les seves Agendes 21 Locals.

2.2. L' Agenda 21 Local com a model: participació i transversalitat

L'agenda 21 local és un model de diagnosi i formulació de polítiques municipals de sostenibilitat. Tanmateix, més enllà d'alguns aspectes en comú, la diversitat d'experiències predomina arreu del país. Per tal d'interpretar aquesta diversitat, les diferents estratègies presents en els processos d'agenda 21 local a Catalunya poden classificar-se a partir dels dos paràmetres clau del model de sostenibilitat expressat a Aalborg i avalat, a Catalunya, per la Declaració de Manresa i la XCPS: **la transversalitat i la participació**.

A. La transversalitat ens condueix directament al caràcter plurisectorial i multitemàtic de la sostenibilitat, la qual cosa la fa difícilment abordable des de cap tipus de segmentació organitzativa rígida. La transversalitat de les agendes 21 locals requereix la construcció de cultures polítiques i professionals obertes al treball horitzontal. En essència, el desenvolupament local

LA XARXA TEMÀTICA DE LA SOSTENIBILITAT

		Sostenibilitat sociocultural
		Ciutat educadora: educació per a la sostenibilitat
		Ciutat saludable: salut pública i comunitària
Sostenibilitat ambiental	Promoció de la biodiversitat i el verd urbà	Lluita contra l'exclusió
	Lluita contra les emissions contaminants	Diversitat etnicocultural
	Actuacions contra el soroll	Acció contra l'atur: n.j. mediambientals, ocupació de qualitat
	Gestió sostenible de l'aigua	
	Gestió sostenible de residus	Desenvolupament econòmic local: endogen i diversificat
		Sostenibilitat economicolaboral

sostenible desborda clarament el terreny mediambiental. **La sostenibilitat ambiental és un component bàsic de l'estratègia, però s'ha d'articular en una xarxa temàtica més àmplia, capaç d'incorporar components econòmics i socioculturals.**

B. La participació és el segon paràmetre de la sostenibilitat local. Algunes polítiques públiques han accedit recentment a l'esfera local sota formulacions més aviat tecnocràtiques (des de les iniciatives locals d'ocupació fins als programes d'habitatge per a joves, passant per les rendes mínimes d'inserció o els serveis d'atenció domiciliària); en canvi, les polítiques de sostenibilitat incorporen des de la seva gènesi, almenys conceptualment, una forta dimensió participativa. Per què? Destaquem-ne dos factors:

a) es tracta d'una temàtica complexa i incerta, i per tant més ben processable **des de l'aprenentatge social i la xarxa que des de la programació tècnica i la jerarquia,**

b) incorpora uns objectius només viables en clau de **complicitat ciutadana i de compromís de les persones cap a un ampli canvi cultural i d'actituds,** inassolible des del més benintencionat voluntarisme institucional.

En síntesi, a la complexa *xarxa temàtica* cal afegir una no menys complexa *xarxa d'actors* que cal articular adequadament en la transició cap a la sostenibilitat local.

LA XARXA D'ACTORS PER A LA SOSTENIBILITAT

		La xarxa dels poders públics	
La xarxa ciutadana		Escoles i universitats	Govern municipal
			Grups polítics municipals
		Experts i professionals	Tècnics municipals
			Polítics i tècnics d'altres nivells de govern
			Empreses de serveis (aigua, gas, electricitat...)
Centrals sindicals	Associacions empresarials, comercials i gremials		
Ciutadans i ciutadanes no organitzats	Empreses del sector de la sostenibilitat	Promotors, constructors i propietaris immobiliaris	
		La xarxa econòmica de mercat	

C. Si els paràmetres de transversalitat i participació es posen en relació, sorgeixen quatre escenaris diferents, per on poden transcórrer les estratègies locals de sostenibilitat. En l'escenari menys desitjable, la manca d'integració temàtica i ciutadana no pot comportar gaire més que un exercici simbòlic d'elaboració de l'agenda 21 local, poc o gens convertible en accions efectives de sostenibilitat. Si s'eleva la implicació ciutadana, però sense mecanismes d'articulació horitzontal de la xarxa temàtica, l'agenda 21 local pot adoptar un estil pluralista, però difícilment comprensiu i globalitzador a escala local. Per contra, si es generen mecanismes de gestió transversal de la sostenibilitat però sense enfortiment participatiu, l'agenda 21 local es decantarà cap a un tecnocratismes que difícilment podrà incidir en el canvi cultural. Finalment, l'escenari més desitjable se'ns presenta com aquell on **l'agenda 21 local articula àmplies xarxes temàtiques i d'actors, i les situa, sense defugir les seves complexitats, al bell mig de l'estratègia d'acció. És a dir, assenta, si més no, les bases per a l'assoliment d'objectius de sostenibilitat i ecologia urbana.**

Agendes 21 locals: tipologia d'estratègies

		NIVELL DE PARTICIPACIÓ (integració ciutadana)	
		Reduït (-)	Elevat (+)
NIVELL DE TRANSVERSALITAT (integració temàtica)	Elevat (+)	AGENDA 21 LOCAL TECNOCRÀTICA	AGENDA 21 LOCAL ESTRATÈGICA
	Reduït (-)	AGENDA 21 LOCAL SIMBÒLICA	AGENDA 21 LOCAL PLURALISTA

D. Què ha passat realment a Catalunya? Quins models d'agenda 21 local han predominat entre aquelles ciutats que han avançat més en el procés d'elaboració, i es troben ja avui en fase de posada en pràctica del Pla d'Acció Ambiental? A partir del treball de camp dut a terme per l'Equip d'Anàlisi Política de la UAB, s'ha realitzat la següent distribució. En primer lloc, s'ha establert un índex de transversalitat tenint en compte el nombre d'àrees sobre les quals es projecten objectius i es construeixen indicadors ambientals. En segon lloc, s'ha establert un índex de participació a partir del nombre de fases sobre les quals s'han projectat instruments participatius i el nombre de tipus diferents d'actors que s'hi han implicat. Com es pot observar, del conjunt de ciutats estudiades, **un 28% se situen en el model d'agenda 21 local estratègica**, amb un índex agregat de sostenibilitat entre 1,93 i 1,61. Un 43% se situen en els escenaris intermedis (entre 1,60 i 1,16). Finalment, un 29% presenten registres molt baixos en tots dos paràmetres (entre 0,99 i 0,82). Aquests resultats reforcen la idea que darrere els processos d'agenda 21 local a Catalunya s'amaguen voluntats polítiques, innovacions tècniques i mobilitzacions ciutadanes força desiguals entre si.

	% sobre el total (n 18)	Índex de sostenibilitat (*)
AL21 sostenible	28%	Alt (1,93-1,61)
AL21 pluralista i tecnocràtica	43%	Mitjà (1,60-1,16)
AL21 simbòlica	29%	Baix (0,99-0,82)

(*) Resulta de l'agregació dels índexs de transversalitat i de participació.

3. BARCELONA: AGENDA 21 LOCAL I PARTICIPACIÓ CIUTADANA

La dècada dels noranta ha significat per a Barcelona, també, una etapa de construcció d'un espai d'acció municipal en els terrenys del medi ambient i la sostenibilitat. El període 1991-1995 culmina amb un primer document estratègic sobre línies d'actuació per a una política mediambiental a Barcelona. Els anys 1995-1999 impliquen un primer salt qualitatiu: es crea la Regidoria de Ciutat Sostenible i s'inicia el procés d'elaboració de l'Agenda 21 de Barcelona. La dinàmica participativa es formalitza per mitjà del Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat (CMMAS), així com dels grups de treball temàtics que produeixen els primers documents de diagnòstic i propositius. El segon salt qualitatiu es produeix a l'inici de l'actual període 1999-2003. D'una banda, les responsabilitats directes d'acció ambiental se situen sota la Comissió de Serveis Urbans i Manteniment i la de Sostenibilitat i Ecologia Urbana. D'altra banda, el Programa d'Actuació Municipal 2000-2003 especifica tot un ventall de compromisos de l'Ajuntament, pel que fa al medi ambient i a l'objectiu de transitar cap a una ciutat sostenible. Entre aquests compromisos destaca el que fa referència a l'agenda 21 local i que, en síntesi, es pot formular així:

Reimpulsar l'elaboració, aprovació i posada en pràctica de l'Agenda 21 local, entesa com un veritable *Pla Estratègic per a la Sostenibilitat* de la ciutat de Barcelona. La més, fer-ho des d'un ampli procés participatiu, involucrant-hi *tota la ciutadania, tots els districtes*, i conferint al CMMAS *el màxim potencial participatiu i de decisió*.

Aquests compromisos configuren el punt de partida per a l'exercici de reflexió que tot seguit es desenvolupa. L'objectiu és presentar els criteris i les propostes que han d'anar emmarcant la dinàmica de participació ciutadana connectada a l'estratègia local de sostenibilitat i, més en concret, a l'Agenda 21 Local. En concret, es procedirà a partir de dos interrogants a respondre:

Quin catàleg de mecanismes participatius s'ha anat desenvolupant, en perspectiva comparada, al fil de les agendes 21 locals?

Quins principis i criteris han d'orientar el model de participació ciutadana per a una Barcelona sostenible?

3.1. Quin és el repertori disponible d'instruments de participació ambiental?

Tal com s'esmentava anteriorment, cap als anys 1995-1996 es produeix un veritable punt d'inflexió en els municipis catalans pel que fa a dinàmiques i instruments participatius. La percepció d'esgotament dels models anteriors, encallats bé en els tradicionals consells consultius d'entitats, bé en els mecanismes de millora de la informació i l'accés, dona pas a un nou escenari on els valors i les formes de la participació es comencen a renovar amb certa profunditat. Més enllà dels instruments clàssics comencen a emergir els processos experimentals de la *innovació democràtica*, tot un conjunt de **dinàmiques i mecanismes que pretenen activar les veus col·lectives i individuals en l'espai públic local, amb incidència real sobre els processos de formulació de polítiques públiques.**

No és ara el moment de fer-ne l'inventari, el qual, d'altra banda, comença ja a tenir un volum i una diversitat de casos, en l'àmbit de Catalunya, molt rellevant. En canvi, sí que cal esmentar un element molt significatiu. Algunes de les experiències més interessants d'innovació democràtica local han vingut de la mà de models participatius lligats a temàtiques concretes i contrastats a escala internacional. Alguns exemples: les agendes 21 locals, els pactes territo-

Catàleg i tipologia d'instruments de participació ciutadana per a la sostenibilitat

	Participació de base mixta: associacions i persones no organitzades		Participació de base personal
	Àmbit de ciutat	Àmbit descentralitzat	Àmbit de ciutat i descentralitzat
Participació en la diagnosi de problemes i en la formació de l'agenda ambiental i de sostenibilitat	<ul style="list-style-type: none"> - Consells municipals de medi ambient - Auditories ambientals - Taules temàtiques ambientals - Enquestes deliberatives 	<ul style="list-style-type: none"> - Fòrums o taules ambientals de districte i de barri - Enquestes deliberatives - Plans comunitaris per a la sostenibilitat: * IAP (investigació-acció participativa) -* AAI (avaluació ambiental integrada) 	<ul style="list-style-type: none"> - Enquestes - Mecanismes de petició - Telèfons d'informació i reclamacions - Bústies de suggeriments - Pàgines web
Participació en la formulació i l'avaluació de polítiques i plans d'acció ambientals i de sostenibilitat	<ul style="list-style-type: none"> - Consells municipals de medi ambient - Fòrums ambientals - Comissions 21 - Fòrums socials i econòmics per a la sostenibilitat - Grups de treball - Audiències públiques - Pressupostos Participatius de medi ambient 	<ul style="list-style-type: none"> - Fòrums i taules ambientals de districte i de barri - Audiències públiques de districte i de barri - Plans comunitaris per a la sostenibilitat: * Tallers ambientals: mètodes EASW 	<ul style="list-style-type: none"> - Referèndums - Consultes populars - Audiències públiques - Mecanismes de petició - Bústies de suggeriments - Pàgines web
Participació en la resolució de conflictes ambientals	<ul style="list-style-type: none"> - Conferències de consens 	<ul style="list-style-type: none"> - NIPA: nuclis d'intervenció participativa ambiental - GAC (gestió alternativa de conflictes) mediació ambiental 	<ul style="list-style-type: none"> - Referèndums - Consultes populars
Participació en la gestió ambiental	<ul style="list-style-type: none"> - Gestió associativa i per voluntariat de programes municipals de MA 	<ul style="list-style-type: none"> - Gestió associativa i per voluntariat de programes descentralitzats de MA 	<ul style="list-style-type: none"> - Voluntariat ambiental

rials per a l'ocupació i, molt rellevants a Barcelona, el Projecte Educatiu de Ciutat, el Pla Estratègic de Cultura i el Pla Integral de Serveis Socials.

En perspectiva comparada, les agendes 21 locals han estat un terreny fèrtil i innovador, encara que desigual, en matèria de participació ciutadana. **La simple agregació dels instruments activats per aquelles ciutats que han mostrat fins ara la voluntat política d'anar cap a models d'agenda sostenible, participatius i transversals, ens ofereix un catàleg d'experiències d'utilitat per al cas de Barcelona.**

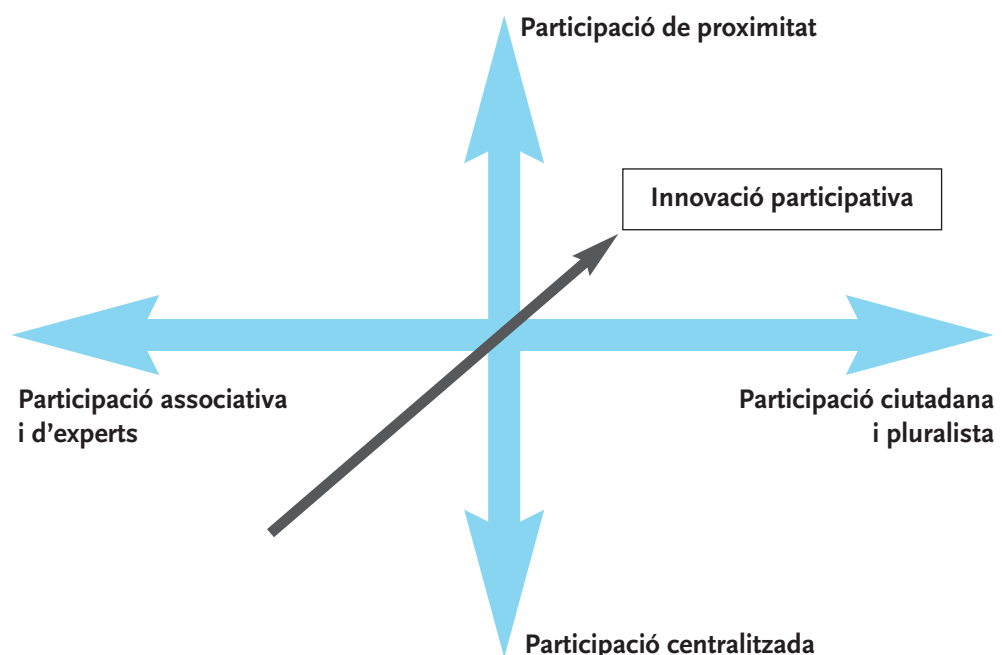
Tot seguit es presenten els diferents tipus de mecanismes classificats d'acord amb dos paràmetres possibles. D'una banda, la fase del procés d'acció pública sobre la qual es projecten. En aquesta dimensió es distingeix la participació en la diagnosi, la formulació, la resolució de conflictes i la gestió de programes ambientals. D'altra banda, el caràcter dels agents que hi participen: col·lectius i individuals en els instruments de base mixta, d'estricta base personal en els processos de referèndum i consulta popular directa.

3.2. Quins principis i criteris han d'orientar el model de participació per una Barcelona sostenible?

Després de desplegar el catàleg de mecanismes participatius, cal avançar en la formulació d'una proposta per a Barcelona. Tot i això, abans de concretar el mapa d'instruments, s'imposa una breu reflexió sobre els criteris i principis que l'han d'orientar. De forma esquemàtica, l'agenda 21 de Barcelona ha d'atendre quatre paràmetres bàsics d'innovació participativa.

Més enllà d'una participació centralitzada a escala de ciutat, l'Agenda 21 ha de ser capaç d'articular diferents àmbits territorials. El CMMAS ha de treballar en xarxa amb els processos i els mecanismes de proximitat que s'hauran de desplegar en les esferes de districte i, possiblement, de barri.

PARTICIPACIÓ PER A LA SOSTENIBILITAT (1): Cap a un model descentralitzat i de radicalitat pluralista

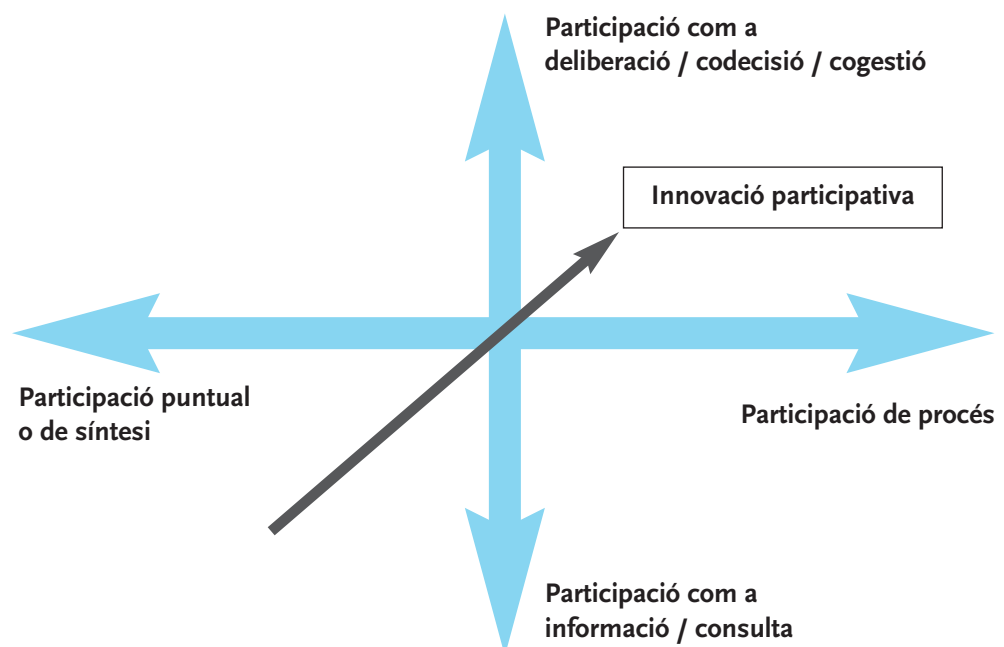
Més enllà d'una participació replegada sobre part del teixit associatiu i nuclis d'experts, l'Agenda 21 ofereix bones oportunitats per generar una participació d'alta densitat participativa: radicalment pluralista, oberta a tot tipus d'actors col·lectius i al conjunt de persones no organitzades. La pluralitat participativa possibilita l'aprenentatge social i evita la possible captura de la xarxa per part d'actors potents, amb interessos o marcs cognitius dominants, però no necessàriament compartits.

L'encreuament dels dos aspectes anteriors configura els perfils de caràcter més metodològic de la innovació participativa. L'escenari de participació ambiental, amb poc arrelament comunitari i de pluralisme restringit, *es desplaça cap a un model de proximitat i d'aprofundiment pluralista.*

Més enllà de l'articulació de mecanismes simplement informatius i de consulta, l'Agenda 21 de Barcelona ha de fer possible un sistema de "governance" ambiental on els instruments de participació tinguin capacitat d'incidència real en l'estructura temàtica i els continguts de l'estratègia local de sostenibilitat.

Més enllà de processos puntuals, l'Agenda 21 de Barcelona ha de preveure fòrums participatius permanents, ha de conformar espais de diàleg i pràctica democràtica, oberts a la reflexió i la deliberació matisada, superant de plantejaments simplistes i dicotòmics. La flexibilitat i la creativitat participativa s'hauran de donar en un marc de rigor metodològic i d'explicitació de les regles del joc.

PARTICIPACIÓ PER A LA SOSTENIBILITAT (2): Cap a un model de procés, deliberatiu i corresponsable

L'encreuament dels dos últims aspectes configura els perfils més substantius i estructurals de la innovació participativa. L'escenari de participació ambiental consultiva i episòdica es desplaça cap a un model de corresponsabilització sostinguda entre el conjunt d'actors de la xarxa per a la sostenibilitat.

Agenda 21 de Barcelona: proposta de disseny del procés participatiu

Barcelona, al llarg dels anys noranta, ha anat desenvolupant compromisos creixents d'acció en el terreny de la sostenibilitat. La creació del Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat (CMMAS), el 1998, marca un punt d'inflexió cap al desplegament del procés d'elaboració de l'Agenda 21 Local de Barcelona. En el marc del CMMAS, es posen en marxa tretze grups de treball de composició àmplia. Aquests grups comencen a elaborar reflexions, tant elements de diagnòsi com de proposta, al voltant d'un conjunt de temàtiques clau en l'estratègia de sostenibilitat. Al juny de 2000, una primera síntesi d'aquest treball és presentada al plenari del CMMAS. En paral·lel, l'Ajuntament expressa ja en el Programa d'Actuació Municipal (PAM), 1999-2003, la seva voluntat d'impulsar i reforçar el procés d'Agenda 21 Local. En aquest sentit, el mateix plenari del CMMAS aprova un calendari, on es fixen les fases i els compromisos al llarg del procés.

Per a finals de l'any 2000 s'estableixen dos objectius:

D'una banda, s'ha de culminar l'elaboració d'un **Document Base**, integrador i de síntesi dels diferents components de diagnòsi i proposta elaborats fins al moment, i orientat al debat ciutadà.

D'altra banda, s'han de dissenyar **els criteris i les pautes operatives** que permetin desenvolupar un ampli procés de **participació ciutadana**.

El procés participatiu haurà d'anar prenent forma al llarg de tot l'any 2001. L'objectiu de la participació ciutadana és fer possible l'aprovació, el desembre de 2001, d'un *Pacte Ciutadà per a la Sostenibilitat*, on es plasmi una diagnòsi i prioritització de problemes àmpliament compartida, i on s'apunten algunes grans línies d'acció, fruit també d'una àmplia deliberació. Ambdós elements hauran de permetre, ja al llarg de l'any 2002, l'elaboració d'un *Pla d'Acció per a la Sostenibilitat* que culmini formalment en l'Agenda 21 de Barcelona.

L'objectiu d'aquesta segona part és realitzar una Proposta de Disseny Operatiu del Procés de Participació, en el marc dels criteris fins ara exposats.

La participació ciutadana és un dels components inherents a un procés d'agenda 21 local. Més enllà d'aquest fet, però, no existeixen regles fixes sobre com vehicular aquesta participació. La pràctica d'un bon nombre d'agendes 21 locals a Catalunya mostra algunes semblances importants, però també diferències significatives, tant en els instruments de participació utilitzats com en el grau d'assoliment d'un major o menor nivell d'implicació ciutadana.

A Barcelona s'ha expressat clarament la voluntat que la participació esdevingui un dels eixos vertebradors del procés. Cal partir del fet que Barcelona presenta almenys tres particularitats clares.

En primer lloc, el fet de tractar-se d'una ciutat molt més gran que la resta de municipis catalans que ja han posat en marxa o culminat la seva agenda 21; més gran i també més complexa, característica que, a banda d'altres dimensions, s'expressa en l'existència d'una realitat ciutadana i política consolidada: els districtes.

En segon lloc, Barcelona afronta la fase més intensa del seu procés d'Agenda 21 quan ja es disposa d'una important experiència acumulada en altres municipis de Catalunya i d'arreu d'Europa, fet que possibilita l'aprenentatge i la introducció d'innovacions a partir de la valoració d'aquestes experiències.

Finalment, la fase inicial del procés d'Agenda 21 a Barcelona ha estat molt més llarga i fragmentària que a la majoria d'altres municipis. Això pot haver generat alguns problemes, però presenta també un potencial positiu, en la mesura que ja s'han pogut expressar i escoltar una pluralitat de veus ciutadanes i institucionals.

De forma més o menys directa aquests tres elements marquen algunes de les coordenades per on haurà de desenvolupar-se el procés d'agenda 21 local a Barcelona.

En síntesi, el procés de participació ciutadana que es proposa hauria de desenvolupar-se a partir de la següent estructura:

1. Tres fases: perspectives de treball:	informació, deliberació i concreció territorial i temàtica
3. Dos tipus de protagonistes:	ciutadania i entitats
4. Dos agents organitzadors:	grup d'impuls i oficina 21

A continuació desenvoluparem la proposta des de cadascun d'aquests quatre criteris estructuradors.

I. LES FASES DEL PROCÉS DE PARTICIPACIÓ

Posar en marxa un procés tan complex com aquest implica preveure que incorporarà almenys tres grans components temporals, on predominaran, respectivament, els elements d'informació, deliberació i concreció.

1.1. Fase d'informació

Una primera fase d'informació ha de permetre donar a conèixer al conjunt dels ciutadans i ciutadanes i les entitats de Barcelona els continguts dels treballs realitzats, la majoria incorporats al document base de partida. Una fase informativa extensa i amb un ampli suport de mitjans és de tot punt necessària per diverses raons:

Per poder fer un debat pautat i en profunditat, que no comenci des de zero, i permeti anar veient en quina mesura la percepció de la situació i els reptes actuals són o no comparats per la ciutadania, i on se situïn possibles punts de conflicte o desacord.

Per poder assolir un objectiu d'educació per a la sostenibilitat. És a dir, es pretén informar per fer possible el debat, però també per socialitzar uns elements de debat i uns continguts inicials que, en ells mateixos, és bo que conegui tothom; fins i tot els qui no vulguin o no puguin participar-hi.

Per motivar i així incrementar els nivells i el ventall de participació en les fases posteriors del procés. Es tracta de mostrar a la ciutadania que les temàtiques objecte de debat tenen implicacions molt directes i intenses en la seva vida quotidiana i, d'aquesta forma, intentar estendre el debat més enllà dels sectors habitualment més implicats i motivats.

Des del punt de vista del **calendari** es proposa estendre aquesta fase durant el **període gener-maig** de 2001. Això implicaria: **a)** poder dedicar els dos o tres primers mesos de l'any a l'elaboració de tots els materials de comunicació necessaris, i **b)** poder dedicar els dos o tres mesos següents a desplegar aquesta informació i posar-la a l'abast de tothom (persones i entitats). Es tracta

d'un període llarg, però difícil de reduir atès que cal disposar del temps per elaborar els materials. A més, tot i el predomini de la informació en aquesta fase, caldria també dedicar les sessions d'explicació dels materials per generar un primer debat, orientat a articular la deliberació futura per part del col·lectiu implicat en cada cas.

La informació hauria d'incorporar sempre diferents components, més o menys desenvolupats segons les possibilitats que ofereixi el format de suport: **a)** elements de diagnosi, **b)** ventall preliminar i obert de temes i propostes, **c)** informació sobre "bones pràctiques", i **d)** guió per al debat que no impedeixi l'autonomia d'organització dels implicats. Entre els mitjans a utilitzar caldria no oblidar en cap cas els següents:

a) Material imprès. Caldria disposar d'un exemplar complet de cadascun dels documents produïts en les fases preliminars del procés, per tal de posar-ho a disposició de qui ho demanés. Però, sobretot, caldria difondre el document base en la seva versió completa i en possibles versions de síntesi (temàtiques i general). Aquestes versions haurien d'incorporar els guions oberts per al debat esmentats al punt anterior, guions que podrien adoptar diferents formats: des de pautes per estructurar la discussió d'alternatives fins a espais per al suggeriment de noves qüestions, passant per escales de prioritització de problemes i de línies d'acció.

b) Material audiovisual. Es tractaria de disposar d'un vídeo (idealment, també un de global i un per a cada gran àmbit temàtic) que servís per acompanyar les presentacions. Hauria de tenir un grau rellevant d'informació, per tal que motivés i comencés a generar debat. Alhora, caldria tenir una política activa de màxima promoció i difusió dels materials audiovisuals en tots els mitjans de comunicació, i molt especialment a BTV. A BTV caldria programar, a banda de la difusió de continguts informatius, la realització d'algun tipus de debat o programes temàtics més de fons i amb capacitat de sensibilització.

c) Material informàtic: **a)** un CD que informés i potenciés el debat; **b)** una pàgina web que articulés la informació i el debat del procés d'Agenda 21 Local. Aquesta hauria de disposar almenys de: informació en format atractiu i fàcilment comprensible (l'accés a la informació més detallada podria ser prèvia demanda d'aquells que ho desitgessin); un espai de debat obert i moderat; una enquesta estandarditzada; i accés a informació sobre accions i projectes emblemàtics resultants d'altres processos d'agenda 21 local.

d) Equip humà. Caldria articular un "equip de dinamitzadors de la participació" que, amb l'ajut del material descrit, pogués traslladar els continguts informatius, globals o parcials, a qualsevol àmbit que ho sol·licités: entitat, escola, associació de veïns, sector empresarial... En el cas que la demanda fos molt àmplia, es podrien agrupar accions de dinamització informativa per proximitat territorial o interès temàtic.

A més de respondre a les demandes concretes, la secretaria tècnica, sota l'orientació de l'Oficina 21 de l'Ajuntament, haurà de tenir un **paper proactiu tendent a incentivar i, en la mesura que sigui possible, garantir la incorporació al procés d'aquells agents la presència dels quals pot considerar-se clau.** En concret, hauria de fer arribar el material imprès i audiovisual necessari, així com possibles propostes d'accions informatives a escoles i centres educatius en general, entitats vinculades a temàtiques mediambientals, associacions de veïns, associacions professionals, de comerciants i empresarials, centrals sindicals, empreses de sectors relacionats amb la sostenibilitat, experts, centres cívics i altres equipaments de referència en el territori (casals de barri, casals d'avis, poliesportius municipals, etc.). En definitiva, es tractaria d'informar i activar la participació del màxim nombre possible de components de la xarxa d'actors per a la sostenibilitat.

Per dotar-la de més difusió, aquesta fase hauria de començar amb un gran acte públic amb presència de l'alcalde de Barcelona i d'alguna altra persona de rellevància pública i externa a les institucions, amb l'objectiu de visibilitzar la rellevància del procés que es posa en marxa, i de mostrar l'ampli suport institucional a l'Agenda 21 Local de Barcelona.

1.2. Fase de deliberació o de debat

Durant aquest període l'èmfasi s'hauria de posar en la discussió i el debat. Els objectius principals serien l'establiment de posicions personals i col·lectives, la fixació de prioritats pel que fa als grans temes tractats, l'aflorament de punts i temes de conflicte, la construcció d'acords i consensos i, finalment, l'aparició d'uns primers grans àmbits d'acció per ser concretats i desenvolupats en fases posteriors.

Tal com ja s'ha apuntat en l'apartat anterior, el debat podria realitzar-se sobre el conjunt del document base (debat multitemàtic), podria focalitzar-se sobre algun dels seus aspectes (debat temàtic) o bé podria aportar nous elements derivats de dinàmiques, problemes o temàtiques territorials (de districte o de barri). En aquells casos on la secretaria tècnica fos responsable d'organitzar el debat, la secretaria mateixa es responsabilitzaria també de recollir-ne les conclusions. Allí on la secretaria tècnica no intervingui es proveirà els impulsors organitzadors d'un petit guió d'aquelles informacions que haurien de constar en les conclusions del debat, per tal de fer possible la tasca de la fase de concreció.

Pel que fa a **calendari**, el procés de debat tindria lloc **entre els mesos d'abril i octubre**. Així doncs, abril i maig serien dos mesos de forta activitat, atès que l'inici més formalitzat de les deliberacions podria encara solapar-se amb les últimes accions informatives. Cal a repetir que, tot i que l'èmfasi de la primera fase estava posat en els elements de comunicació i informació, no hi hauria d'haver cap inconvenient perquè els grups que ho decidissin poguessin iniciar el procés deliberatiu i de debat en un moment anterior fins i tot al mes d'abril.

Des d'una perspectiva operativa, en aquesta fase caldria seguir disposant del mateix "equip humà de dinamitzadors", capaç d'organitzar, activar i moderar els debats, tant els realitzats a iniciativa del grup d'impuls o de la secretaria tècnica com la resta de debats sorgits des d'iniciatives diverses que ho sollicitessin. Com ja s'ha apuntat, aquest equip tindria la responsabilitat d'elaborar les conclusions dels debats. Sempre que fos possible i que els membres del col·lectiu de debat ho desitgessin, el document de conclusions hauria de ser revisat pels mateixos participants, o per una representació d'aquests, abans de ser assumit com a definitiu.

1.3. Fase de concreció

A efectes de **calendari** és el període més curt del procés: **de principis de novembre a finals de desembre**. L'objectiu fonamental hauria de ser integrar de forma articulada i coherent (això sí, expressant tota la riquesa i diversitat que s'hagi pogut produir) els resultats dels processos deliberatius i de discussió. La tasca d'aquest període correspondria bàsicament al grup d'impuls –el qual podria treballar amb criteris temàtics, territorials i globals– amb el suport logístic de l'oficina 21 i de la secretaria tècnica, que ja només necessitaria els mitjans necessaris per facilitar l'anàlisi i la integració de tot el cabal de problemes, prioritats i propostes recollides.

2. DUES PERSPECTIVES DEL TREBALL: TERRITORIS I TEMES

El caràcter complex del procés fa necessari dissenyar una pluralitat de formes d'aproximació ciutadana al debat sobre la sostenibilitat de Barcelona.

Per un costat, la diversitat socioterritorial de Barcelona aconsella una discussió centrada en les problemàtiques de cada districte i, si és possible, de cada barri.

Per l'altre costat, el fet de tenir un interès especialment intens o una informació més completa sobre algun dels àmbits tractats en el procés d'Agenda 21 Local hauria de possibilitar articular la participació entorn d'una lògica més tematitzada.

Finalment, podria resultar desitjable un debat activat des d'altres perspectives: per exemple, sectors socials concrets definits per franja d'edat o per tipus d'activitat. Tanmateix, com més línies de debat diferents s'engeguin, la tasca d'integració de resultats serà més complexa, la qual cosa vol dir que recauran dosis més grans de poder i responsabilitat en el grup d'impuls i en la fase final. En conseqüència, llevat que existís una clara demanda en aquest sentit, el procés de participació podria estructurar-se entorn de territoris i temes.

2.1. El debat en clau territorial: Districtes i Barris

Tot i que en bona mesura els elements preliminars de diagnosi i proposta en què es basarà l'Agenda 21 de Barcelona seran presentats a escala general de la ciutat, les dinàmiques d'implicació i les temàtiques de debat prioritari poden ser força diferents en cadascun dels deu districtes. A més, la proximitat fa possible el coneixement, afavoreix la interacció i el diàleg i, en última instància, pot incentivar clarament la participació.

Per tot això resulta imprescindible que els districtes protagonitzin bona part del procés de debat. Per aquesta mateixa raó, en la mesura que sigui possible, resultarà positiu portar aquest procés als barris. En tot cas, aquesta és una decisió que cal prendre districte a districte, en funció de la seva estructura urbana, la voluntat participativa de les comunitats i la disponibilitat operativa. La proposta de participació que es fa per als districtes és la següent:

A cada districte caldrà constituir un grup d'impuls de districte, que es posarà en marxa durant el primer trimestre de 2001, per tal de poder liderar el procés d'informació. En aquells districtes on hi hagi un consell o comissió responsable de temes ambientals, hom proposa que es faci responsable del projecte, tot i tenir clar que el seu àmbit temàtic, i potser la seva mateixa composició, podran ser amb facilitat ampliades. Allí on no existeixi consell o comissió, el grup d'impuls es crearà *ex novo*. Aquest grup haurà de ser operatiu. Si es pren l'opció de donar-li un caràcter més obert, per tal de fomentar la màxima participació en l'impuls i el lideratge de la participació, llavors caldrà plantejar-se la creació d'un nucli permanent.

El grup d'impuls de districte o bé el seu nucli permanent haurà de mantenir una estreta col·laboració tant amb l'Oficina 21 de l'Ajuntament com amb la Secretaria Tècnica, la qual s'haurà d'organitzar per tal de garantir una relació fluida amb els districtes.

Al llarg de la **fase predominantment informativa** (gener-maig) el grup d'impuls proposarà idees i col·laborarà amb la Secretaria Tècnica i seus els equips de dinamitzadors, en la tasca de fer arribar la informació al màxim de persones possible. A més de les presentacions en les entitats i institucions esmentades en l'apartat anterior, el grup d'impuls procurarà que a cada un dels barris del districte es faci almenys una presentació pública, la qual hauria de rebre la màxima difusió possible, per tal d'arribar a sectors de ciutadania no organitzada.

En la **fase deliberativa** (abril-octubre) es recomana la realització d'un mínim de tres fòrums de debat a cada districte. De forma ideal, podria combinar-se el debat per barris i el temàtic. Tanmateix el grup d'impuls podrà decidir, segons les circumstàncies del districte, optar prioritàriament per un o altre criteri. Per fer aquestes tasques, i altres activitats complementàries, el grup d'impuls comptarà amb el suport de l'Oficina 21 de l'Ajuntament i de la Secretaria Tècnica del procés.

Finalment el grup d'impuls supervisarà i decidirà sobre els materials de conclusions del debat de districte que la Secretaria Tècnica hagi redactat.

2.2. El debat temàtic

A més del procés en clau territorial, la participació ciutadana en l'agenda 21 de Barcelona haurà d'articular-se al voltant d'una lògica temàtica: debats organitzats entorn de cadascun dels quatre o cinc grans temes identificats en les fases preliminars de diagnosi (any 2000). Al costat dels grans temes emergents de la diagnosi, seria recomanable realitzar processos de debat monogràfics sobre alguns dels grans projectes amb fort impacte ambiental que es troben a hores d'ara en l'agenda pública local: Túnel d'Horta, Tren d'Alta Velocitat...

Deixant de banda ara la possibilitat de debats temàtics de barri o de districte, el que es planteja tot seguit és el format del procés a escala de ciutat. Cal considerar, d'entrada, dues característiques: **a)** Els temes poden tenir un caràcter molt desigual. En alguns predominaran qüestions tècniques. Altres connectaran de forma molt més directa amb aspectes on els ciutadans i les ciutadanes ordinaris disposaran de més informació i vivència quotidiana. **b)** A més, en tots aquests casos, no es disposa de l'element de proximitat existent als districtes, de manera que si s'opta per un procés de participació poc estructurat el més probable és que aquest acabi en mans d'experts o de grups molt organitzats.

Per tot això es proposa l'adopció de tres metodologies, les quals s'escolliran com a instruments de treball alternatius o complementaris en funció de les característiques del tema a debatre. Algunes d'aquestes metodologies pot aplicar-se a diversos temes. Alhora, un tema pot no esgotar-se amb l'ús d'un únic instrument: hom pot creure, per exemple, que cal realitzar tres tallers i uns consells ciutadans per tractar diverses cares d'un sol problema.

Tallers de prospectiva. S'adoptarà aquest instrument quan es tracti d'un tema al voltant del qual operen actors molt diversos i amb percepcions diferents, fins i tot enfrontades; però alhora, quan la ciutadania no organitzada no presenti vivències intenses al respecte, és a dir, quan es tracti d'articular col·lectius tècnics, polítics, associatius i empresarials al voltant d'un tema, i on aquest ventall d'actors representi bé les posicions existents a la ciutat.

Grups de treball. S'adoptarà aquesta fórmula quan es tracti de temes més tècnics en què calgui un diàleg més continuat entre un grup de participants probablement amb menys desacords, tot i pertànyer a col·lectius diversos. En aquest cas la seva tasca serà bàsicament la d'integrar, pel que fa al tema en qüestió, els diversos elements de diagnosi existents (13 grups del CMMAS, diagnosi, enquesta ambiental, aportacions electròniques, d'entitats i districtes) i prioritzar problemes i àmbits o línies d'acció.

Consells Ciutadans (nuclis d'intervenció participativa). S'adoptarà aquest mecanisme quan es tracti d'un tema de baixa intensitat tècnica i abastable en tres dies de debat, i quan es cregui, a més, que les actituds dels actors organitzats no esgoten o no representen de forma prou fidel les del conjunt de la ciutadania.

Si es donessin aquestes últimes circumstàncies però el tema presentés, per exemple, nivells molt rellevants de conflicte, podria proposar-se l'ús d'algun instrument o procés de mediació ambiental o gestió alternativa de conflictes.

Aquests processos seran organitzats per la Secretaria Tècnica, amb el seguiment de l'Oficina 21, després d'haver fet una proposta i haver escoltat el grup d'impuls de Barcelona, sobre l'ús dels diversos instruments per a cada un dels temes. En cas d'utilitzar més d'un mecanisme la Secretaria Tècnica tindrà també la responsabilitat d'integrar les conclusions resultants.

A més de les aportacions que es facin a temes concrets, es recolliran també les del conjunt del document, efectuades per mitjà de debats realitzats a entitats o d'aportacions a la pàgina web. Cal tenir present que, més enllà de la formalització que representen els instru-

ments abans considerats –que, en tot cas, donen solidesa al procés i possibilitats reals de participació a persones no organitzades– seria desitjable que el debat de ciutat s'estengués a entitats i sectors adoptant tot tipus de fórmules flexibles i basades en l'auto-organització.

3. AGENTS ORGANITZADORS I PROTAGONISTES DEL PROCÉS

3.1 Els agents organitzadors del procés

Grup d'Impuls i Oficina 21

Al llarg de tot el document hem anat traçant les responsabilitats i el protagonisme d'aquestes dues instàncies en l'organització de l'Agenda 21 de Barcelona. En síntesi, la seva composició, funció i atribucions serien les següents:

- **El Grup d'Impuls** és el principal responsable d'impulsar i fer el seguiment estratègic del procés. El formaran els membres de la Comissió Permanent del CMMAS, amb la incorporació, a mesura que vagi sent possible, d'un representant de cada grup d'impuls de districte. A més del seu rol constant, tindrà un especial protagonisme en la fase de concreció.

- **L'Oficina 21 de l'Ajuntament** orientarà i farà el seguiment operatiu de la participació ciutadana. A aquest efecte, serà contractada una secretaria tècnica, que tindrà la responsabilitat d'executar operativament tot el procés: des de l'elaboració i difusió dels materials informatius fins al manteniment de la pàgina web, passant per l'organització de les sessions d'informació i debat, o la redacció de conclusions a partir d'aquestes. La secretaria haurà de garantir l'existència d'un equip de dinamitzadors que pugui donar viabilitat a les diferents fases del procés.

3.2. Els coprotagonistes del procés: Ciutadania i teixit social (entitats i altres instàncies)

Tot el procés hauria de tenir una participació ciutadana activa i pluralista, tant per mitjà d'instruments que facilitin l'expressió de la veu de la ciutadania no organitzada com afavorint la participació a partir del teixit social.

Els ciutadans i les ciutadanes seran els destinataris de bona part de les accions informatives, ja que segurament són un sector que d'entrada disposa de menys informació que en el cas dels grups organitzats. A més, disposen d'una sèrie de mecanismes que pretenen facilitar la seva participació: la pàgina web, els fòrums de debat de districte o de barri o els consells ciutadans / NIP són alguns d'aquests recursos. Al llarg de tot el procés es vetllarà per treballar de manera que es promogui la participació d'aquells sectors amb menys experiència i cultura participativa, i per evitar desigualtats i desequilibris participatius

Les entitats tindran un especial protagonisme en el procés, tant a través dels grups d'impuls com per mitjà de les activitats informatives i de debat que vulguin organitzar, i també essent presents a qualsevol de les altres fórmules de treball ja apuntades.

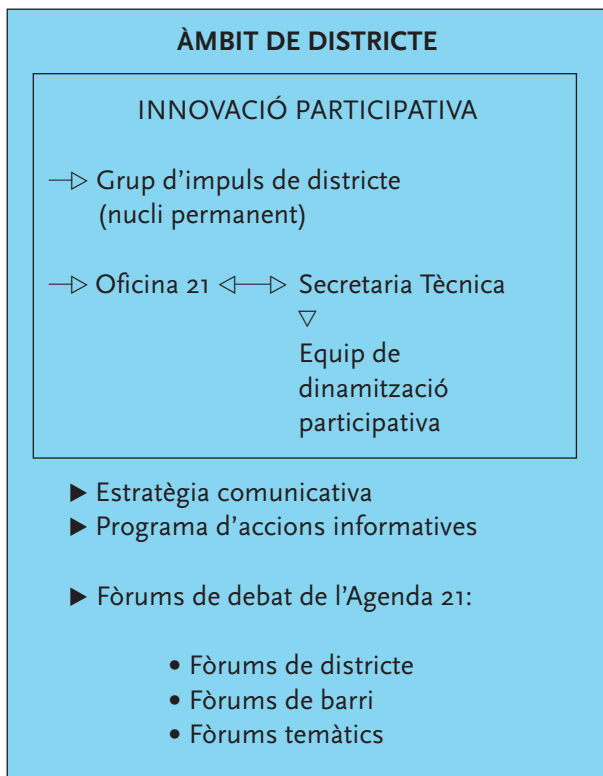
A més, però, per fomentar el debat associatiu intern es pretén articular els mecanismes que donin el màxim de facilitats perquè les entitats –les que mostrin voluntat– puguin implicar en el debat el conjunt dels seus membres, i no sols el sector habitualment més actiu. Això vol dir que la Secretaria Tècnica donarà suport a les entitats que ho demanin per mitjà de: **a)** tants exemplars d'instruments d'informació com demanin, **b)** presència dels seus equips de dina-

mització per moderar i fomentar debats, i **c)** suport econòmic per a la tramesa de materials o per a altres iniciatives que facilitin aquest procés de debat intern. Si les entitats volen fer aquest debat intern sense la presència directa de la Secretaria Tècnica, aquesta els proveirà d'un breu guió apuntant quin format haurien de tenir les seves conclusions perquè siguin més fàcilment integrables en el pacte ciutadà per a la sostenibilitat.

ESQUEMA-SÍNTESE DEL PROCÉS PARTICIPATIU

	DISSENY ORGANITZATIU	PROCÉS PARTICIPATIU DE CIUTAT	PROCESSOS PARTICIPATIUS DE DISTRICTE
FASE D'INFORMACIÓ I COMUNICACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Constitució del Grup d'Impuls de Ciutat i Grups d'impuls de Districte amb els seus respectius nuclis permanents - Establiment de la Secretaria Tècnica i posada en marxa dels equips de dinamització participativa 	<ul style="list-style-type: none"> - Preparació de l'estratègia comunicativa: materials impresos, audiovisuals i informàtics - Realització del programa d'accions informatives 	<ul style="list-style-type: none"> -Preparació de l'estratègia comunicativa: materials impresos, audiovisuals i informàtics - Realització del programa d'accions informatives
FASE DE DELIBERACIÓ I DEBATS	<ul style="list-style-type: none"> - Els equips de dinamització participativa activen i organitzen els debats 	<ul style="list-style-type: none"> - Tallers de prospectiva - Grups de treball - Nuclis d'intervenció participativa 	<ul style="list-style-type: none"> - Fòrums de debat de l'Agenda 21: temàtics i de barri
FASE DE CONCRECIÓ DE CONTINGUTS	<ul style="list-style-type: none"> - Els grups d'impuls elaboren els documents de concreció, que s'articularen en forma de pacte ciutadà per a la sostenibilitat 	<ul style="list-style-type: none"> - Integració i síntesi dels elements de diagnosi i propostes: projecte de pacte ciutadà per a la sostenibilitat 	<ul style="list-style-type: none"> - Integració i síntesi dels elements de diagnosi i propostes: projecte de pacte ciutadà per a la sostenibilitat

Participació de PROXIMITAT

Participació de CIUTAT

